

PHASELIS | Disiplinlerarası Akdeniz Araştırmaları Dergisi
Journal of Interdisciplinary Mediterranean Studies
Volume III (2017)

Termessos Milli Parkı'nın Baykuş Türleri

Owls of National Park Termessos

Hakan SERT - Ali ERDOĞAN

The entire contents of this journal, *Phaselis: Journal of Interdisciplinary Mediterranean Studies*, is open to users and it is an 'open access' journal. Users are able to read the full texts, to download, to copy, print and distribute without obtaining the permission of the editor and author(s). However, all references to the articles published in the e-journal *Phaselis* are to indicate through reference the source of the citation from this journal.

Phaselis: Journal of Interdisciplinary Mediterranean Studies is an international peer-reviewed journal and the articles which have had their peer reviewing process completed will be published on the web-site (journal.phaselis.org) in the year of the journal's issue (e.g. Volume II: January-December 2016). At the end of December 2016 the year's issue is completed and Volume III: January-December 2017 will begin.

Responsibility for the articles published in this journal remains with the authors.

Citation H. Sert – A. Erdoğan, "Termessos Milli Parkı'nın Baykuş Türleri". *Phaselis* III (2017) 133-140
DOI: 10.18367/Pha.17007

Received Date: 15.05.2017 | Acceptance Date: 12.06.2017 | Online Publication Date: 13.07.2017

Editing Phaselis Research Project
www.phaselis.org

Termessos Milli Parkı'nın Baykuş Türleri

Owls of National Park Termessos

Hakan SERT* Ali ERDOĞAN**

Öz: Baykuşlar Türk ve dünya kültürleri içerisinde özel bir yere sahip kuşlardır. Bu özelliklerinden dolayı farklı kültürlerde, farklı sembolik anlamları olan hayvan türlerinden biri haline gelmiştir. Akdeniz Bölgesi'nde, Antalya ilinin 37 km kuzey batısında korunmuş bir alan olan Termessos Milli Parkı'nın baykuş türleri 1998-2017 yılları arasında araştırılmıştır. Araştırma alanında Türkiye'de bulunan 10 baykuş türünden 5 tanesi tespit edilmiştir. Çalışma alanında saptanmış olan baykuş türlerinden 4'ü yerli, 1'i yaz göçmenidir. Bu türlerden Puhu *Bubo bubo* Türkiye RDB kriterlerine göre A 1.2. statüsünde koruma altında olup alanda üremektedir. Termessos Milli Parkının kuşlar açısından ulusal ve uluslararası önemine bakmak için buradaki türlerin tehlike dereceleri Türkiye Kırmızı Kitap Kategorileri (RDB) ile Avrupa Koruma Kategorileri (IUCN, BERN, CITES) karşılaştırılarak verilmiştir.

Anahtar sözcükler: Baykuşlar, Kuşlar, Türkiye, Termessos, Phaselis

Abstract: Owls are birds that have a special place in Turkish and world cultures. Due to these, it has become one of the animal species with different symbolic meanings in different cultures. The owl species of Termessos National Park, a protected area 37 km northwest of Antalya in the Mediterranean Region, have been investigated between 1998-2017. Five of the 10 owl species in Turkey were identified in the study area. Of the owl species identified in the study area, 4 are native and 1 is summer migrant. According to the criteria of Eurasian Eagle Owl *Bubo bubo* Turkey RDB, A 1.2. Under the protection of the status and breeds in the field. To look at the national and international significance of Termessos National Park in terms of birds, the danger ratings of these species are given by comparing the Turkish Red Book Categories (RDB) with the European Protection Categories (IUCN, BERN, CITES).

Keywords: Owls, Birds, Turkey, Termessos, Phaselis

Giriş

Ülkemizde Antalya ili dışında hiç bir ilde ikiden fazla milli park bulunmamaktadır. Antalya ise bulunduğu coğrafi konum itibarıyla milli park ve antik kentler açısından en zengin ilimizdir. Antalya, Kurşunlu Şelalesi Tabiat Parkı yanında, Altınbeşik Mağarası, Olimpos-Bey Dağları, Köprülü Kanyon ve Termessos Milli Parkı olmak üzere dört adet milli park, dünya standartlarında bir müzeye, çoğu yukarıda adı geçen milli parkların içinde Termessos, Phaselis, Perge ve Aspendos gibi birbirinden önemli antik şehirlere sahip olduğu görülmektedir.

Araştırma sahası Olimpos Bey Dağları Milli Parkı ve Phaselis antik kentine kuş uçuşu yaklaşık

* Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Alanları Eğitimi Bölümü, Fen Bilgisi Eğitimi ABD, Antalya. hsert@akdeniz.edu.tr

** Prof. Dr., Akdeniz Üniversitesi, Fen Fakültesi, Biyoloji Bölümü, Antalya. aerdogan@akdeniz.edu.tr

40 km'dir. Ayrıca iki baykuş türü (ishak kuşu *Otus scops* ve kukumav *Athene noctua*) ortak olup¹ orman kuşları faunası açısından benzer karakter göstermektedir.

Bu da Antalya'nın tarihi ve biyolojik çeşitliliğinin başka bir göstergesidir. Antalya Türkiye'nin dünyaya açılan önemli kapılarından biridir ve bir dünya kentidir. Termessos da bu dünya kentinin Anadolu'ya açılan önemli penceresidir. Anadolu'nun en iyi korunmuş arkeolojik yörelerinden biri olma özelliğini gösteren Termessos Milli Parkı, 6702 hektarlık alana sahiptir. Bu yöre 6813 sayılı kanun hükümlerine göre 03.11.1970 tarihli Bakanlık onayı ile milli park olarak ayrılmış ve 09.08.1983'te yürürlüğe giren 2873 sayılı Milli Park Kanunu'yla koruma altına alınmıştır².

Türkiye'de Peçeli baykuş *Tyto alba*, Çizgili ishak kuşu *Otus brucei*, ishak kuşu *Otus scops*, puhu *Bubo bubo*, balık baykuşu *Ketupa zeylonensis*, kukumav *Athene noctua*, alaca baykuş *Strix aluco*, kulaklı orman baykuşu *Asio otus*, kır baykuşu *Asio flammeus*, paçalı baykuş *Aegolius funereus* olmak üzere 10 türü bulunur. Baykuşlar genellikle taze et, özellikle fare, kertenkele, gibi küçük omurgalılar ve akrep ve böcek gibi küçük omurgasızları yiyerek yaşarlar. Tüm dünyada yayılış gösterirler.

Bilindiği gibi; halk inançlarının bir kısmı tabiatın bir parçası olan hayvanların, insan üzerindeki etkilerinden doğmuştur. Baykuşun genel olarak uğursuzluk getirdiği inancında baykuşun iri kafasının hareket kabiliyeti (270 derece dönebilme özelliği), geceleri de görmesini sağlayan ve aldığı ışığı yansıtan kocaman gözlerini büyüterek serçe gibi kuşları adeta büyüleyerek avlaması, sessizliği delen ötüşüyle viranelerde yaşaması ve çıkardığı sesin sevilmemesi sayılabilir. Baykuş ile ilgili inançlara bakıldığında ise bu inançların toplumlara göre değişiklik arz ettiği, ancak bazılarındaki ortak algıyla inançların benzerlikler taşıdığı tespit edilmiştir³.

Dilimizde '*Misafirin iyisi gelir geçer kuş gibi, kötüsüye oturur daima baykuş gibi*', '*Baykuş gibi*', '*Baykuşu çok olmak*' ve '*Baykuş viraneyi gülistana değişmez*' gibi atasözü ve deyim örnekleri bulunmaktadır.

Baykuşların uğursuz oldukları genellikle doğu kültürlerinde olan bir inanıştır. Ancak bu olgu Roma'ya kadar uzanmaktadır. Roma mitolojisinde bilgelik tanrıçası Minerva'nın kutsal hayvanı olan baykuş; Iulius Caesar, Augustus, Marcus Aurelius'un ölüm haberlerini vermesi ile birlikte, ötüşüyle ölümü simgeleyen bir hayvan olmuştur⁴.

Baykuşun Yunan mitolojisinde "*Athena kuşu*" olarak uğur simgesi sayıldığı görülmektedir. Begeç (1967, 75) baykuşlarla ilgili "*Baykuş koca kafası, avını kapıştaki mahareti, yani gösterdiği akıl, hüner ve marifet ile Zeus'un koca kafasından doğmuş olan kızı Athena'yı temsil eder*" ifadesini kullanmıştır. Burada Türkçesi '*kukumav*' olarak bilinen Latincesi *Athene noctua* olan türün isminin tanrıça Athena'dan geldiği de görülmektedir.

Athena'nın sembollerinden mızrak savaşı, zeytin dalı barışı; baykuş da bilgeliği temsil eder. Baykuş, Hellen mitolojisinde tanrıça Athena'nın sevdiği hayvan olarak bilinmekte ve tanrıçanın gözlerinin baykuş gözü renginde olduğu anlatılmaktadır⁵ (Fig. 1). Baykuş, tarihte Mısırlılarda ve Hintlilerde ölümü simgeleyen kuştur. Çinlilerde ise bu kuşu görmek felakete işarettir⁶. Eski Çin'de

¹ Yavuz – Tunç 2015.

² Kızılay 1983.

³ Kaman 2015.

⁴ Akalın 1993, 77; Guenon 2002.

⁵ Gezgin 2007.

⁶ Eberhard 2000.

ise baykuş, gök tanrısı temsilcisi olduğu görülmektedir⁷. Eski Türklerde ise baykuş kimi zaman uğurlu kimi zaman ise uğursuz sayılmıştır⁸.

Bu çalışmanın amacı hem doğal hem de tarihi özellikleriyle ilgi çeken Termessos Milli Parkı'nın baykuş türleri hakkında bilgi verirken, aynı türün (baykuşlar) farklı kültürlerde ve coğrafyalarda nasıl farklı özelliklerin sembolü haline geldiğine dikkat çekmektir. Ayrıca ülkemizde kötü bir imaja sahip baykuşların (birçok yerde bu sebeple öldürülen), aslında ekosistemde çok faydalı görevleri olduğu konusunda farkındalık yaratarak insanların bu konuda bilinçlendirilmesi de çalışmanın amaçları arasındadır.

Fig. 1. Louvre Müzesinde, MS II. yüzyıla ait, yaldızlı oniks ve beyaz mermerden üretilmiş, Minerva isimli Baykuşlu tanrıça Athena heykeli ve sikkesi (üstte). Phaselis sikkesinde (altta) bulunan uçan baykuş figürü (Fotoğraf: <http://gallery.nen.gov.uk/asset82832-.html>)

Materyal ve Metot

Bu çalışma 1998-2001 yılları arasında yapılmış genel avifaunistik bir çalışmanın⁹ günümüze kadar gözlemlerinin sürdürülüp geliştirilmesi ile hazırlanmıştır. Bu amaçla çalışma alanındaki gözlemler günümüze kadar, tarafımızca gerçekleştirilen bilimsel projeler, öğrenci gezileri ve bireysel çalışmalarla, her yıl özellikle baykuşların yoğun olarak görüldükleri rotalarda tekrarlanmış ve bu gözlemler halen de devam etmektedir.

Alanın coğrafik özellikleri

Araştırma alanı Antalya'nın 34 km kuzeybatısında, 36° 55' 24" - 37° 02' 30" kuzey enlemleri ile 30° 03' 12" - 30° 31' 30" doğu boylamları arasında kalmakta, aynı zamanda tümüyle Akdeniz fitocoğrafik bölgesi içinde yer almaktadır. Termessos Milli Parkı 6702 hektarlık bir alana sahiptir.

Araştırma alanının kuzeyinde Çamdağı ve Göğnükgediği Sırtı (1211 m), kuzeydoğusunda Karakirse, doğusunda ise Düzlerçamı ile Kayrakdibi Mevkii bulunmaktadır. Alanın güneyinde Katran Dağı (1250 m) ve Kozdağ Mevkii, batısında Kumtepe Sırtı (500 m), Çevriktaş Tepe (749 m), kuzeybatısında ise Maarif Mevkii ve Müfettişgelen Tepesi (641 m) yer almaktadır.

⁷ Esin 2001.

⁸ Kaman 2015.

⁹ Sert – Erdoğan 2004.

Fig. 2. Termessos Milli Parkının Konumu

Fig. 3. Milli Parkın Kroki ve Kuş Gözlem İstasyonları (Gözlem istasyonu: *)

Araştırma alanının yüksekliği Altkırkkavak Mevkii'ndeki Alabalık çiftliği civarında 250 m.'den başlamakta olup, bu kısımlar arazinin en alçak kesimlerini oluşturmaktadır. Alanın bazı kesimlerinde ise yükseklik yer yer 1000 m'nin üzerine çıkmakta, antik şehrin kurulduğu Güllük Dağı'nda 1100 m, Top Tepe'de 1285 m ve alanın en yüksek noktası olan Eren Tepe'de ise 1665 m'ye ulaşmaktadır.

Araştırma alanı Antalya il merkezine 34 km mesafededir. Milli Park'a Antalya-Korkuteli karayolu ile ulaşılır. Antalya şehir merkezinden Korkuteli yoluna çıldıktan 25 km sonra milli park giriş yerine varılır (Fig. 2). Burada bulunan ziyaretçi merkezinden 9 km'lik bir yolla esas şehir harabelerinin kuzeydoğusundaki otoparka ulaşılır.

Kuş türleri, bazıları yerli, bazıları da göçmen olan ve çok hareket eden hayvanlardır. Bununla birlikte ara sıra havada dolaşmaları nedeniyle yılan, sürüngen ve memelilere kıyasla yerlerini tespit etmek ve gözlemlemek daha kolaydır. Kuşlar kısa sürede yerlerini değiştirebildikleri için onlar hakkında veri toplanırken daha geniş bir alan ele alınarak araştırma ve incelemeler yapılmıştır. Çalışma süresince kuş gözlem metotlarından "Transect (= Hat Boyunca) Gözlem" metodu kullanılmıştır. Bu amaçla araştırma alanının tamamını gözlemeye olanak sağlayacak üç değişik hat üzerinde 32 gözlem noktası (istasyon) belirlenmiştir (Fig. 3). Bu gözlem istasyonlarına, arazi ve iklimsel koşullarının uygun olduğu zamanlarda yaya olarak, diğer zamanlarda da araba ile gidilmiştir. Her gözlem noktasında 15-30 dk durularak ve bazen yürüyerek gözlemler sürdürülmüştür.

Bulgular

Milli Parkta yapılan arazi çalışmaları ve gözlemler sonucunda 5 farklı baykuş türü tespit edilmiştir. Bunlar sırasıyla:

1. *Bubo bubo* (Puhu)

Güllük Pınarı, Akkaya, Arapini, ve Mecine Boğazı'nda gözlemlendi (Fig. 4). Geceleri aktif olan bu türün, Mart-Nisan ayları arasında beş ayrı bölgede, özellikle çam ormanları ve kayalık alanlarda saat 05.00 - 07.00 arası duyulmuştur. Bu esnada bireyler arasında karşılıklı ötüşler de işitilmiştir. Bu ötüşler 5 saniye aralıklarla birinin diğerine cevap vermesi şeklinde olmuştur. Bu ötüşlerin belli bir bölgede olması,

Fig. 4. Puhu, *Bubo bubo*

bir yuva sunumu ya da haberleşme olarak kabul edilebilir. Bölgede kış aylarında bir kaydı olmayan 'yerli' bir türdür.

Gözleendiği Aylar ve Birey Sayıları

Nisan: 5
Mayıs: 4
Haziran: 1
Temmuz: 1

Gözlem Sonuçları

Statü: Yerli
Yuva: Muhtemel Kuluçka

Koruma Durumu

RDB: A.1.2, IUCN:LC,
BERN: EkII CITES:Ek-II
Habitat: Kayalık Alan, Kızılçam
ve Karışık Orman

2. *Asio otus* (Kulaklı Orman Baykuşu)

Milli Park idare binası çevresi ve ilerisindeki bekçi kulübesi civarında görülmüştür (Fig. 5). Yıl boyunca sadece dört gözlem kaydı bulunan ve geceleri avlanan büyük cüsseli bu tür, havanın çok soğuk olduğu tarihlerde ise ağaçta güneşlenirken gözlenmiştir. Diğer zamanlarda genellikle ormanlık alanda ağaç dallarının arasında tünerken görülmüştür. Yaklaşıldığında ise ormanın derinliklerine kaçıp gözden kaybolmuştur. Araştırma alanında 'yerli' bir türdür.

Fig. 5. Kulaklı Orman Baykuşu
Asio otus

Gözleendiği Aylar ve Birey Sayıları

Ocak: 1 Haziran: 1
Şubat: 1 Ağustos: 1
Mart: 2 Ekim: 1
Nisan: 1 Kasım: 1

Gözlem Sonuçları

Statü: Yerli
Yuva: Muhtemel Kuluçka

Koruma Durumu

RDB: A.1.2, IUCN:LC,
BERN: EkII CITES:Ek-II
Habitat: Kayalık Alan, Kızılçam
ve Karışık Orman

3. *Otus scops* (İshak Kuşu)

Bük (Lütfi Büyükyıldırım) Araştırma Ormanında, daha sık gözlenen bu tür, araştırma alanı içerisinde de kuluçkaya yatmaktadır. Nisan - Temmuz ayları arasında üç adet yuvası tespit edilen *Otus scops*'un, her bir yuvada beyaz renkli dört yumurta yaptığı görülmüştür. Yuvaların ikisi Bük araştırma ormanında asılı bulunan yapay yuva sandıklarında gözlenmiştir (Fig. 6-7). Çığlık Köyü yakınlarında ergin bir bireyi ölü olarak bulunmuştur. Milli Parkta bol miktarda bulunan küçük kemirgenler ile akrep ve çıyan gibi eklembacaklılarla beslendikleri saptanmıştır. Gündüz saatlerinde kızılçam ormanı içerisinde uçuş halinde de görülen bu tür, araştırma alanı için 'yaz göçmeni' bir türdür.

Fig. 6-7. *Otus scops*'un yumurta ve yavruları

Gözleendiği Aylar ve Birey Sayıları

Nisan: 3 Haziran: 4
 Mayıs: 2 Temmuz: 8

Gözlem Sonuçları

Statü: Yaz Göçmeni
 Yuva: Kesin Kuluçka

Koruma Durumu

RDB: A.2, IUCN:LC,
 BERN: EkII CITES:Ek-II
 Habitat: Karışık ve Kızılçam Ormanları

4. *Athene noctua* (Kukumav)

Yenice, Çığlık ve Yukarı Karaman köylerinin Termessos Milli Parkı sınırına yakın kısımlarında gözlenmiştir (Fig. 8). *Otus scops* gibi Milli Parkta bol miktarda bulunan küçük kemirgenler ve kertenkeleler ile akrep ve çıyan gibi eklembacaklılarla beslendikleri için insanlara faydalı bir türdür. Nisan - Haziran ayları arasında, belli bölgelerde akşam saatlerinden itibaren aktif olarak ötmeye başlayan bu türün yörede kuluçkaya yattığı tahmin edilmektedir. Araştırma alanı için 'yerli' bir türdür.

Fig. 8. Kukumav, *Athene noctua*
 (Foto: Mehmet Çakır)

Gözleendiği Aylar ve Birey Sayıları

Nisan: 3 Haziran: 2
 Mayıs: 4 Temmuz: 1

Gözlem Sonuçları

Statü: Yerli
 Yuva: Muhtemel Kuluçka

Koruma Durumu

RDB: A.2, IUCN:LC,
 BERN: EkII CITES:Ek-II
 Habitat: Tarım Alanları, Açık Alanlar,
 Karışık ve Kızılçam Ormanları

5. *Strix aluco* (Alaca Baykuş)

Güllük Dağı'nın Yenice'ye bakan kuzey yamaçlarındaki sık makilik alanda ve Bük (Lütfi Büyükyıldırım) araştırma ormanındaki misafirhanenin arkasında gözlenmiştir (Fig. 9). Gündüzleri oldukça hareketsiz olan bu tür, hava kararana dek ormanda veya bir ağaç kovuğunda saklanır. Mart ayında otoparka çıkan yoldan Yenice mevkii istikametine doğru, sarp kayalık ve makilik alan içerisinde kahverengi formda iki ergin birey gözleendi. Bundan başka *S. aluco*'nun, Bük Araştırma Ormanında gri formda ölü bir bireyi bulundu. Midesi tamamen boş olan bu bireyin, çok zayıf olduğu ve tüyleri arasında çok miktarda ektoparazit bulunduğu tespit edildi. Araştırma alanı için 'yerli' bir türdür.

Fig. 9. Alaca baykuş, *Strix aluco*
 (Foto: Özgür Can Sönmez)

Gözleendiği Aylar ve Birey Sayıları

Mart: 3 Haziran: 1
 Nisan: 1 Temmuz: 1
 Mayıs: 2

Gözlem Sonuçları

Statü: Yerli
 Yuva: Muhtemel Kuluçka

Koruma Durumu

RDB: A.2, IUCN:LC,
 BERN: EkII CITES:Ek-II
 Habitat: Tarım Alanları, Açık Alanlar,
 Karışık ve Kızılçam Ormanları

Tartışma

Türkiye'de insanlar baykuşun uğursuz olduğuna dair bir inanış taşımaktadır. Bunun nedeninin, kimsenin olmadığı, harabelerde ve mezarlıkları sessiz olduğu için tercih eden, dolaşan, geceleri avlanan baykuşların, iri gözlerinin, ürkütücü ötüşlerinin ve tam olarak dönebilen başları olabileceği düşünülmektedir.

Baykuşlar her ne kadar uğursuz olduğuna inanılsa da, kuş gözlemcileri için oldukça ilgi çekici türlerdir. Bu sıra dışı gece kuşları yırtıcı kuşlarla aynı ekolojik nişi işgal ederler ancak kritik bir farkla, baykuşlar geceleri avlanırlar. En büyük baykuş türlerinden puhu, rat, tavşan ve hatta dikenli karpileri bile avlayabilirler. Daha küçük olan ishak kuşu, kukumav ve alaca baykuş türleri ise en çok fare ile beslendikleri bilinmekte olup akrep, çiyen ve çeşitli böceklerle de beslenmektedirler. Henning'e (1956) göre bir baykuş günde 5-12 fare yakalayabilmekte olup yıllık yaklaşık 4000 fare tüketimi ile türün ekolojik önemi açıkça görülmektedir. Yavru besleme döneminde bu sayı daha da artmaktadır.

Şehir yaşamında kırsal kesimlere göre daha az sayıda görülebilen bu kuşun, halen şehirde yaşayan insanlar tarafından da birinci sırada uğursuz hayvan olarak anılması, kulaktan kulağa yayılan halk inanışlarının güçlü olduğu şeklinde yorumlanabilir¹⁰. Başka bir rivayete göre de eski dönemlerde elektriğin ve ışık kaynaklarının yaygın olmadığı zamanlarda insanlar hava karardığında yatıp uyurlarken sadece bir cenaze veya hasta olan evde gece ışık yanardı. Karanlık bir yerleşim merkezinde bu tür bir aydınlık, böcek ve fare gibi baykuşun severek avladığı hayvanları da istemeden çekmektedir. İşte bu anlarda evin çatısında veya balkonunda görülen bir baykuş aynı olayın birkaç kez farklı yerlerde tekrar etmesi yüzünden, "*her baykuş geldiğinde bir cenaze veya bir hastalık ortaya çıkar*" şeklinde yanlış bir inanışa neden olmuş olabilir.

Termessos Milli Parkı, Güllük Dağı ve beraberindeki kayalıkların üzerinde kurulmuş antik Termessos şehrinin yıkıntıları, dağın eteklerinden başlayan kızılçam ormanları, tarım alanları ve yüksekere çıktıkça değişen iklim ve bitki örtüş sayesinde birçok ekolojik ihtiyaca cevap vermektedir. Bu sayede Türkiye'de görülen 10 baykuş türünden 5 tanesi burada barınma, beslenme ve yuva imkânı bulabilmiştir. Antalya ilinde Termessos, Phaselis, Perge ve Aspendos gibi birbirinden önemli antik şehirler bulunmakta olup baykuş türleri buralarda rahatça beslenme ve barınma imkânı bulabilmektedirler¹¹.

Muhtemelen alanda yaşayan birey sayısı gözlenenenden daha fazladır, ancak araştırma alanının büyük bir bölümünün yoğun bitki örtüsüyle kaplı olması ve kısa mesafede oldukça fazla yükselti değişikliği göstermesi, kuş gözlemcilerini zorlaştıran etmenlerdir.

Daha önceden yapılan avifaunistik bir çalışmadan da¹² anlaşılacağı üzere, araştırma alanı böcekçil kuş türleri açısından oldukça zengindir. Bu durum biyolojik mücadele açısından da önem taşımaktadır. Milli Parkın içerisindeki canlı ve cansız etmenler (biyotik ve abiyotik) dışarıdan hiçbir desteğe ihtiyaç kalmadan birbirini tamamlayarak varlıklarını sürdüren büyük bir ekosistem olarak çalışmaktadır.

Kimyasallara alternatif olarak biyolojik savaş yöntemleri güncel olup, çeşitli ülkelerde ve yurdumuz ormanlarında da uygulanmaktadır. Biyolojik savaş yöntemlerinden en etkili olanlarından birisi de zararlılara karşı böcekçil kuşların kullanılmasıdır. Bu şekilde Antalya Orman Başmüdürlüğü başta olmak üzere, birçok bölgede kuşların üreme başarısını ve yavruların hayatta kalma şanslarını arttırmak için yuva sandıkları asılmış ve asılmaktadır. Böylece böcekçil kuş türü popülasyonunun ve bazı baykuş türlerinin artışına bağlı olarak orman zararlılarında önemli ölçüde azalma kaçınılmazdır¹³. Bu durum Termessos Milli Parkı'nda ve Bük Araştırma Ormanı'nda da görülmektedir.

¹⁰ Küçükaslan – Uçar 2016.

¹¹ Yavuz – Tunç 2015.

¹² Sert – Erdoğan 2004.

¹³ Vauk – Wittng 1971; Kiziroğlu 1982.

Yurdumuzun çeşitli bölgelerinde ormanlık ekosistemlerde, doğal canlı yapının bir plan dâhilinde bilimsel olarak belirlenip tanıtılması gerekir. Bu özellikle Milli Park ve kapsamında olan “*Termessos Milli Parkı*” gibi alanlarda kaçınılmazdır. Bölgeyi ziyarete gelen vatandaşların kendi doğalarını tanıyıp sevmeleri için buradaki Doğa Tanıtım Müzesi geliştirilmelidir. Böylece toplumun çeşitli katmanlarının ve özellikle gençlerin çevre bilinci geliştirilir ve bir nevi doğada çevre eğitimi sağlanır. Ayrıca yapılan bu çalışma, ileride hazırlanabilecek resimli el kitaplarına da temel teşkil edecektir.

Tüm bu bilgilerin ışığında bakıldığı zaman, baykuşlar uğursuz ve korkulacak kuşlar olmadıkları gibi tam aksine zararlı böcekler ve farelerin sayısının doğal kontrolünde çok önemli bir role sahip oldukça faydalı kuşlardır. Evlerin yakınında, tarlada ve bahçelerde baykuş görmek uğursuzluk değil zararlılarla mücadele açısından aslında bir kazançtır. Ülkemizde, Avrupa ve Amerika’da olduğu gibi küçük delikli yuva sandıklarının yanında, küçük baykuş türlerinin de içine yuva yapabildiği giriş deliği biraz daha büyük tipte yuva sandıklarının asılması baykuşların üreme ve yavruların hayatta kalma şansını artıracaktır.

Termessos Milli Parkı farklı baykuş türlerinin aynı alanda görülebildiği doğal ortamlardan bir tanesidir. Dikkatli ve eğitilmiş bir göz biraz da sabır ve sessiz adımlarla, milli parkta tarafımızca verilen rotalarda mutlaka baykuşları görecektir. Buralara kadar gelemeyenler ise yakınlarında bulunan Beydağları Sahil Milli Parkı gibi parklar, bahçeler veya köylerde alacakaranlıkta yapılacak bir yürüyüş sırasında mutlaka ya seslerini duyabilir ya da biraz şansla kendilerini de görebilirler.

BİBLİYOGRAFYA

Akalın 1993	L. S. Akalın, <i>Türk Folklorunda Kuşlar</i> . Ankara 1993.
Begenç 1967	C. Begenç, <i>Anadolu Mitolojisi</i> . Ankara 1967.
Eberhard 2000	W. Eberhard, <i>Çin Simgeleri Sözlüğü</i> . Çev.: A. Kazancıgil – A. Bereket. İstanbul 2000.
Esin 2001	E. Esin, <i>Türk Kozmonolojisine Giriş</i> . İstanbul 2001.
Gezgin 2007	D. Gezgin, <i>Hayvan Mitosları</i> . İstanbul 2007.
Guenon 2002	R. Guenon, “Kuşların Dili”. <i>M.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi</i> 23/2 (2002) 77-82.
Henning 1956	H. Henning, “Ein übergroßes Gewölle der Schleiereule”. <i>KOSMOS</i> 6 (1956) 254.
Kaman 2015	S. G. Kaman, “Baykuş Kelimesi ve Baykuşla İlgili İnançlar Üzerine”. <i>Turkish Studies</i> 10/8 (2015) 1037-1054.
Kızılay 1983	F. Kızılay, “Eski Orman Kanunları ile Birlikte Yeni Orman Kanunu”. <i>Milli Parklar Kanunu ve Orman köylülerinin Desteklenmesi Kanunu</i> . Ankara (1983) 79.
Kızıroğlu 1982	İ. Kızıroğlu, “Ernährungsbiologische Untersuchungen an vier Meisenarten (Parus spp.)”. <i>Anzeige der Schaedlingskunde, Pflanzenschutz und Umweltschutz</i> 55/2 (1982) 170-174.
Küçükaslan – Uçar 2016	Ö. Küçükaslan – M. Uçar, “Diyarbakır Folklorunda Hayvanlarla İlgili İnanışlar Üzerine Bir Araştırma”. <i>Eurasianjvetsci</i> 32/4 (2016) 220-228.
Sert – Erdoğan 2004	H. Sert – A. Erdoğan, “The Avifauna of Termessos National Park (Antalya-Turkey)”. <i>Turkish Journal of Zoology</i> 28/2 (2004) 135-143.
Vauk – Witting 1971	G. Vauk – E. Witting, “Nahrungsökologische Untersuchungen an Frühjahresdurchzüglern der Amsel (<i>Turdus merula</i>) auf der Insel Helgoland”. <i>Die Vogelwarte</i> 26/2 (1971) 238-245.
Yavuz – Tunç 2015	M. Yavuz – M. R. Tunç, “Phaselis Antik Kenti ve Yakın Çevresinin Faunası I”, <i>Phaselis I</i> (2015) 143-183.